

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

H.P. Dam

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **293**

H.P. Dam

Jeugdbeleid: samen leren

MEDITATIEF **298**

O.W. Bouwsma

Vurig van geest

WANDELEN MET GOD **299**

B. Luiten

Ik wil een andere kerk

UIT ALLE VOLKEN **301**

W.M. Bakker

Geldzaken

SAMENLEVING **302**

J. Westert

Identiteit georganiseerd vanuit
een missie

LIED VAN DE WEEK **305**

A. de Heer-de Jong

'Zo vriendelijk en veilig als het
licht'

EN VERDER...

Nieuw uitgekomen,
Persberichten

JEUGDBELEID: SAMEN LEREN

In de kerk te Hardinxveld-Giessendam is hard gewerkt aan jeugdbeleid. Een brede inventarisatie van het bestaande jeugdwerk heeft geleid tot ingrijpende vernieuwingen. De opvallendste is wel, dat alle bestaande vormen van jeugdwerk, waaronder ook de catechisaties en de verenigingen, zijn opgeheven. Vanuit de visie 'Ieder hart een woonplaats van Christus' is een heel nieuw jeugdbeleid opgezet. Over het inventarisatieproces dat daaraan vooraf ging en het op grond daarvan ontwerpen van nieuw beleid heeft Arie de Rover geschreven in een voorgaand artikel. In dit artikel wil ik graag wat vertellen over de opzet van het onderwijs in het nieuwe jeugdbeleid.

Catechisatie en bijbelstudie ineen

'In Hardinxveld hebben ze de catechisaties afgeschaft!' Meer dan eens heb ik deze verontruste uitroep gehoord. Is de soep in werkelijkheid zo zout? In zekere zin wel. Afgezien van de belijdeniscatechisatie bestaan de catechisaties in de oude vorm niet

meer. Wat blijft er dan over van het onderwijs in de leer van de kerk?

Maar niet alleen de catechisaties werden afgeschaft, ook alle bestaande jeugdverenigingen werden opgeheven. Dat gebeurde overigens met instemming van alle betrokkenen. Wat blijft er dan over van de bijbelstudie door de jeugd?

We zijn in onze kerken gewend aan een spoor met twee rails. De ene rail is die van de catechese. Daarbij ligt sterk de nadruk op het onderwijs in de leer van de kerk, vaak overwegend gericht op kennisoverdracht. Dit onderwijs wordt meestal opgezet vanuit de Heidelbergse Catechismus.

De andere rail is die van de jeugd- of de bijbelstudievereniging. Daarbij staat centraal het gezamenlijk bestuderen van gedeelten uit Gods Woord of het bespreken van actuele onderwerpen die te maken hebben met je leven als christen in kerk en maatschappij.

Nu lopen bij een spoor beide rails in dezelfde richting, naar hetzelfde doel. Dat rechtvaardigt de vraag of je niet kunt volstaan met een monorail waarover je het zelfde kunt vervoeren als over twee rails.

De leer van de kerk, zoals die verwoord staat in de Catechismus en de andere belijdenisschriften, is niet anders dan een naspreken van Gods Woord. Wie wil onderwijzen in de leer van de kerk, doet er goed aan, voortdurend terug te gaan naar Gods Woord als de bron van die leer. Daarin wordt de leer immers gelegitimeerd. Zo bezielt de leer het bevreemding, wanneer we de bestudering van de Bijbel en het onderwijzen in de leer van de kerk wat van elkaar losmaken, en het een op de ene, het andere op de andere plaats doen. Juist een sterke integratie van bijbelstudie en onderwijs in de leer zou voor de hand liggen. Door integratie wordt des te duidelijker dat Woord en leer niet van elkaar los te maken zijn. De presentatie van de leer wordt des te krachtiger en ook fleuriger, als we de Bijbel rechtstreeks laten spreken.

We zien in dit opzicht de laatste tijd ook een verschuiving optreden. Nieuwe catechesemethoden

werken over het algemeen sterk vanuit Gods Woord toe naar de leer van de kerk. Veel catecheten zullen tegenwoordig hun catechisaties op die manier opzetten. Inhoudelijk zijn de catechisaties vaak steeds meer op bijbelstudieverenigingen gaan lijken.

Deze inhoudelijke overwegingen hebben ertoe geleid, dat we in Hardinxveld de catechisaties en verenigingen in elkaar geschoven hebben.

Daarnaast zijn er ook praktische voordelen. Je voorkomt langs elkaar heen werken. Je vraagt van de, vaak druk bezette, jongeren maar één avond in de week. De bijeenkomsten duren overigens net zo lang als de tijd van de catechisatie en de vereniging bij elkaar opgeteld, op z'n minst anderhalf uur.

We hebben gekozen voor een opzet, waarbij de jeugd wekelijks samenkomt in kleine groepen, onder leiding van een tweetal 'mentoren'. In deze opzet zijn de catechisatie en de jeugdvereniging samengesmolten, zijn onderwijs in de leer van de kerk en bijbelstudie geïntegreerd.

Veilig in de kleine groep

Een andere opvallende verandering is dat we zijn gaan werken in kleine groepen. De jeugd komt samen in groepen van zo'n zes tot acht jongeren. Dit gebeurt onder leiding van twee mentoren. Waarom hebben we gekozen voor kleine groepen? Dat is vooral gebeurd om twee met elkaar samenhangende redenen: de samenleving waar we vandaag deel van uitmaken en de inhoud van het onderwijs.

De samenleving van vandaag kenmerkt zich door chaos en onzekerheid. Onze jongeren groeien op in een woud van verschillende opvattingen en levensstijlen. Ze leven in een maatschappij waarin het oppervlakkig gezien vooral gaat om de buiten-

kant en het genieten. Ze moeten een plek vinden in een wereld, die weinig samenhang vertoont en waarin saamhorigheid, echte liefde voor elkaar, veiligheid en geborgenheid vaak ver te zoeken zijn.

Veel jongeren, die uiterlijk alle kenmerken vertonen van onze 'feel-good-society', zijn van binnen vaak onzeker, angstig, somber. En dat geldt ook voor onze kerkjongeren. Niet zelden kampen ze met diepe levensvragen. Ze schreeuwen, vaak zonder woorden, om veiligheid, om mensen die van ze houden, die ze

KERNREDACTIE:
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,
PROF. DR. B. KAMPHUIS

OVERIGE REDACTIELEDEN:
DR. E.A. DE BOER,
DRS. A.L. Th. DE BRUIJNE,
DRS. I.D. HAARSMA,
PROF. DR. G. KWAKKEL, DRS. B. LUITEN,
DRS. K. DE VRIES, J. WESTERT.

MEDEWERKERS:
J.J.D. BAAS, DRS E. BRINK,
J.M. DE JONG,
DRS A.S. VAN DER LUGT,
DR J. SMELIK, DRS H. VELDMAN

REDACTIE-ASSISTENT:
L. HERES, Wortmanstraat 628,
8265 AZ Kampen, tel. 038 3322740.

Alle stukken bestemd voor de redactie bij voorkeur per E-mail: reformatie@wxss.nl, ingeval per post via Postbus 24, 8260 AA Kampen

UITGEVER:
Print Media bv, Bedum. Technische Realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum.

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:
Scholma Druk, postbus 7, 9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636. Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:
€ 49,00 per jaar;
studenten € 36,50; buitenland € 99,00
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar te geschieden (voor 1 december)

Losse nummers € 1,20 (incl. Porto).
De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de
Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES:
Prijs: € 0,45 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

kunnen helpen bij het zoeken naar antwoorden, bij wie ze zich veilig voelen, bij wie ze durven uitspreken en uithuilen. Uiteraard staan hun gevoel en hun levensvragen niet los van waar het in de kerk omgaat. Daar leren we dat je veilig in Gods hand mag zijn, dat je in Christus aanvaard wordt zoals je bent, dat je in een gemeenschap mag leven van liefde en veiligheid, dat je midden in deze turbulente wereld houvast hebt en dat Gods Woord ons goede wegen wijst.

Als je werkelijk wilt, dat de rijkdom van de Here en van zijn Woord landen in het leven van onze jongeren, is het van groot belang, dat ze ook voor de dag komen met hun vragen en onzekerheden. Daar is een veilige omgeving voor nodig. Daar zijn mensen voor nodig, die een warm hart hebben, mensen die houden van jongeren, die een luisterend oor hebben en die niet voortdurend antwoorden roepen voordat de vragen gesteld zijn. Een kleine groep van jongeren die elkaar goed leren kennen, geleid door mentoren die voldoen aan genoemde kwaliteiten, biedt ruimte en veiligheid om voor de dag te komen met waar je mee zit. Biedt ook ruimte om samen te zoeken naar het houvast dat de Here geeft en naar de weg die Hij wijst.

In de bestaande structuren, en dat geldt zeker voor de catechese, kwamen die veiligheid en die ruimte vaak niet goed uit de verf, door de grootte van de groepen en de wat eenzijdige gerichtheid op kennisoverdracht.

Aanknopen bij dat laatste zien we tegelijk de tweede reden voor het werken in kleine groepen. Het overdragen van kennis, hoe belangrijk ook, is slechts één van de aspecten van onderwijs. Het is ook niet het hoogste doel van het onderwijs. De kennis van

Gods Woord en van de leer van de kerk die je wilt overdragen, moet uiteindelijk leiden tot een hartelijke aanvaarding daarvan, tot een levende, eigen overtuiging, en ook tot een levenswandel die daarmee in overeenstemming is.

Na het aspect van onderricht, van kennisoverdracht, krijg je dan ook te maken met de aspecten vorming en opvoeding. Juist die laatste twee aspecten van het onderwijs komen goed tot hun recht in een kleine groep. De openheid die zo'n groep kan geven, stimuleert het bespreekbaar maken van vragen en twijfels. Een kleine groep geeft, als het gaat om overtuiging, ruimte om van hart tot hart te spreken. Biedt aan mentoren ook de gelegenheid, hun eigen geloofsovertuiging voelbaar en zichtbaar te maken.

Diezelfde ruimte is er, als het gaat om het concreet gestalte geven aan het dienen van de Here. Vragen over levensstijl worden makkelijker bespreekbaar. Mentoren kunnen iets laten zien van hun eigen keuze's en zichzelf tonen als levende voorbeelden. Het bidden voor elkaar kan er gestalte krijgen, dat kan dan ook heel gericht en persoonlijk gebeuren.

Het gaat in de kerk om de belangrijkste dingen: een persoonlijk leven met de Here, samen leven in de kerk, een weg vinden als christen in de samenleving. Alledrie zaken die, zeker in deze tijd, een heel persoonlijke en vertrouwelijke benadering vragen. De kleine groep schept de mogelijkheid voor een manier van onderwijs geven, die relationeel heel dicht bij de jongere komt. En dat leidt niet zelden tot de ontdekking, dat het goed en fijn en veilig is, om samen de Here te dienen en te zoeken naar de weg die Hij wijst.

Het leerplan

'Er wordt toch zeker nog wel geleerd bij jullie?' Ook dat is een verontruste vraag die we wel eens te horen krijgen. En een terechte vraag, want veel kerkelijk jeugdwerk is ontaard in gezellig samenzijn, waarbij veel geïnvesteerd wordt in sfeer en onderlinge relatie. Maar of het ook nog ergens over gaat? Een goede sfeer en goede onderlinge relaties zijn uitermate belangrijk. Ze zijn mijns inziens een voorwaarde voor vruchtbaar leren in de kerk. Dat er geleerd moet worden staat vast. De kerk heeft als taak de leer van Gods Woord over te dragen aan de jongeren in de kerk, opdat ook die hun vertrouwen op God zullen stellen (Ps. 78 : 7). Het vormen van kleine groepen heeft juist als doel goede voorwaarden te scheppen voor vruchtbaar onderwijs. Wie werkt aan jeugdbeleid vanuit een visie verplicht zich ook het onderwijs aan de jeugd vanuit die visie te geven. Deze bepaalt namelijk de inhoud van het onderwijs. We hebben er voor gekozen om vanuit de visie die inhoud van het onderwijs over het hele leertraject vast te leggen.

Waar gaat het nu om, als je jongeren wilt aanzetten tot een levend geloof, als het je doel is dat hun hart meer en meer een woonplaats wordt van Christus? Dan gaat het om drie dingen die je wilt bereiken:

1. de jongere heeft een persoonlijke en levende relatie met God de Drie-enige.
 2. de jongere neemt zijn plaats in als levend lid van de gemeente van Christus.
 3. de jongere leeft als christen in de samenleving.
- Alle activiteiten in het onderwijs

moeten dienstbaar zijn aan het bereiken van deze doelen. Vanuit de visie met deze drie uitgewerkte doelen is in Hardinxveld een leerplan opgezet. In dat leerplan is de leerstof per avond vastgelegd. Voor de elfjarige is er inleidende stof. Voor de zes daaropvolgende leeftijdjaren is de stof uitgewerkt in de lijn van de drie genoemde doelen. Er is een lijn die gaat over 'Wie is God' en 'God en jij, jullie relatie', een lijn die gaat over 'Gods gemeente, jouw kerk' en een lijn die gaat over 'jij en de wereld'. Voor elk jaar is de stof verdeeld in vier blokken van vijf lessen. Elk blok gaat over een bepaald thema dat met één van de lijnen te maken heeft. In het leerplan, dat goedgekeurd is door de kerkenraad, komt de stof van heel de Heidelbergse Catechismus aan de orde, zij het niet in dezelfde volgorde als we daarin gewend zijn. Ook wordt voortdurend verwezen naar artikelen uit de andere gereformeerde belijdenisgeschriften. In de leerstof per avond worden ook bijbelstudies geïntegreerd. In wat we 'de ruggengraat' van het leerplan zijn gaan noemen, is in hoofdlijnen vastgelegd, wat er per avond behandeld moet worden, met daarbij ook geformuleerd de doelen die je wilt bereiken. Op basis van deze ruggengraat is de stof verder uitgewerkt op A-viertjes. Zowel mentoren als jongeren beschikken over deze uitwerking. Ze worden bewaard in een speciaal daarvoor ontworpen map, waarin ook ruimte is voor artikelen, stencils, papieren met werkvormen enzovoort. Per leeftijdjaar wordt een nieuwe map uitgedeeld. Een verdere uitwerking van het leerplan voor de leeftijdjaren 18 tot 20 is nog in voorbereiding. Het werken met een leerplan heeft veel voordelen. Het biedt een omschrijving van de doelen

die je met je onderwijs wilt bereiken. Het geeft een totaaloverzicht van de leerstof en van de onderlinge samenhang van die stof. Het biedt een uitwerking van de stof per jaar en per avond, zodat je je niet meer hoeft af te vragen 'wat je dit jaar weer eens zult gaan doen'. Verder kunnen alle betrokkenen, kerkenraad, mentoren, jongeren, ouders, duidelijk zien wat er wanneer behandeld wordt en daar ook navraag naar doen.¹

De mentoren

De jongeren in de leeftijd van 11 tot 17 jaar zijn verdeeld over 14 kleine groepen. Die worden elk geleid door twee mentoren. De jongeren in de leeftijd van 18-20 jaar komen in kleine groepen samen. Daar functioneren de beide predikanten als mentor. Voor die andere 14 kleine groepen zijn in totaal 28 mentoren nodig zijn. Waar haal je zoveel mensen vandaan die beschikbaar en ook bekwaam zijn voor dit werk?

We weten ons in dit opzicht rijk gezegend door de Here. Veel van de leiders van de voormalige jeugdverenigingen hebben zich beschikbaar gesteld als mentor. Daarnaast hebben een aantal gemeenteleden zich na een oproep spontaan aangemeld. Onder hen zijn opvallend veel betrekkelijk jonge gemeenteleden. Met deze aanmeldingen hadden we wat het aantal mentoren betreft ruim voldoende. Nu zegt een groot aantal nog niets over voldoende bekwaamheid. Maar aan bekwaamheid valt te werken. Aanwezige gaven kunnen ontwikkeld en versterkt worden. Daar wordt ook hard aan gewerkt.

Mentoren en potentiële mentoren krijgen een mentorcursus aangeboden, die bestaat uit twee delen. Bij het eerste onderdeel gaat het vooral om het omgaan

met jongeren, het vat krijgen op het werken in groepen en de processen die zich daarin af kunnen spelen, het kennis maken met verschillende werkvormen. Hierbij maken we dankbaar gebruik van de diensten van het 'Steunpunt Gemeente Opbouw'. Bij het tweede onderdeel gaat het vooral om basisvaardigheden in het onderwijzen, het opzetten en geven van lessen. Verder heeft de kerkenraad een profiel opgesteld waaraan mentoren dienen te voldoen. De kerkenraad zelf beslist ook, op voordracht van de jeugdouderlingen, wie er als mentor benoemd wordt. We ervaren het als een grote rijkdom, dat we ruim voldoende mentoren konden benoemen.

Ondertussen is een tweede 'lichting' mentoren bezig met een opleiding. Daarmee vormen we een reservecapaciteit, zodat we eventuele uitval kunnen compenseren. Het geeft mentoren ook de ruimte om eens een jaartje rust in te bouwen.

De mentoren die een groep leiden, worden zelf gedurende het hele jaar begeleid. Ze krijgen voortdurend feedback van de beide jeugdouderlingen. Ze worden geholpen als er moeiten zijn in de groep of als er onderwijs-technische problemen zijn. Vóór het geven van elk blok van vijf lessen worden ze inhoudelijk toegerust door de predikanten. Daarnaast hebben ze de beschikking over het leerplan met daarbij per avond een aantal suggesties over het invullen van de lessen. Aan een meer uitgewerkte handleiding voor de mentoren op dit punt wordt nog gewerkt. Ook kunnen ze straks gebruik maken van een media-theek. Daarin worden boeken, tijdschriften, video's, software enz. ter beschikking gesteld.

Tenslotte

Het nieuw ontworpen jeugdbeleid heeft geleid tot grote veranderingen in het werken met de jeugd. Als we na een eerste jaar van werken volgens de nieuwe opzet voorzichtig terugkijken, dan is er veel wat ons dankbaar stemt. De ervaringen van de mentoren en veruit de meeste jongeren zijn erg positief. Natuurlijk laat ook nieuw beleid rimpels zien die weggewerkt moeten worden, zo gaat dat nu eenmaal. Maar al met al hebben we tot nu toe bepaald geen spijt van de weg die we ingeslagen zijn. We hopen dat de beide artikelen over ons jeugdbeleid inspirerend mogen werken voor vele anderen die binnen de kerk mogen werken met jongeren.

Ds. H.P. Dam is predikant van de Gereformeerde Kerk te Hardinxveld-Giessendam

- 1 we krijgen regelmatig de vraag, of het leerplan ook beschikbaar is voor anderen. Helaas moeten we die vraag ontkennend beantwoorden. Het leerplan zelf is nog in ontwikkeling, met name op het punt van bijbelstudie moet er nog veel werk verzet worden. Er is nu gedurende één jaar met de stof van het leerplan gewerkt en de evaluatie daarvan brengt uiteraard met zich mee dat er nog verbeteringen en aanvullingen aangebracht moeten worden. Ook wordt er nog hard gewerkt aan een uitgewerkte handreiking per les aan de mentoren.

Kerken bezinnen zich op NGK-rapport over vrouw in ambt

Barneveld – Op 14 februari wordt een vergadering gehouden van Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) die samenspreken met Nederlands Gereformeerde kerken. Onderwerp van gesprek is het NGK-rapport 'Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?'. Dit rapport, dat vindt dat de vrouw kan dienen in alle ambten, is vorig jaar zomer uitgekomen en wordt volgende maand besproken in regionale vergaderingen van de NGK. De Landelijke vergadering van de NGK moet er in april een besluit over nemen.

De vergadering op 14 februari wordt gehouden op initiatief van de vrijgemaakt-gereformeerde kerk te Barneveld-Voorthuizen. Deze is in gesprek met de Nederlands Gereformeerde Kerk ter plaatse. Die gemeente heeft het rapport inmiddels besproken en stemt met de conclusie daarvan in. De vrijgemaakte kerk had, in navolging van de deputaten kerkelijke eenheid, opgeroepen tot gemeenschappelijk beraad over de inhoud van het rapport. De NGK heeft echter aan dit verzoek niet voldaan. Ook de NGK-commissie die het rapport heeft opgesteld, ziet geen heil in een gezamenlijk traject met de vrijgemaakte kerken. Zij vreest dat gemeenten uit het eigen kerkverband die voor de vrouw in het

ambt zijn, niet op de uitkomst van zulk gemeenschappelijk beraad willen wachten.

De relatie met de Nederlands Gereformeerde kerken stelt de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) voor de vraag hoe zij in de samensprekingen hiermee moeten omgaan. De GKV in Barneveld wil zich hierover met de zusterkerken beraden. De Deputaten kerkelijke eenheid zijn ook voor de vergadering uitgenodigd. Inmiddels hebben zij hun medewerking toegezegd. Ds. K. Harmannij zal de visie geven van deputaten op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten. Ds. H. ten Brinke zal de mening van deputaten vertolken over het rapport 'Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?'. Op het programma staat verder een informatieronde over de actuele stand van zaken in de plaatselijke samensprekingen.

Het is de tweede keer dat de Gereformeerde Kerk van Barneveld-Voorthuizen de samensprekende kerken uitnodigt. De eerste vergadering werd gehouden in april vorig jaar. Toen waren enkele tientallen kerken op deze bijeenkomst vertegenwoordigd, evenals een afvaardiging van de Deputaten kerkelijke eenheid. Het initiatief werd door alle betrokkenen zeer gewaardeerd.

De vergadering wordt gehouden in kerkgebouw 'De Burcht', Van Schothorststraat 24 in Barneveld. De bijeenkomst begint om 9.30 uur en duurt tot 12.30 uur.

HANDBOEK GKV 2004
VERSCIJNT BINNENKORT

RESERVEER NU BIJ DE BOEKHANDEL
OF WWW.PROFIEL.NL € 10,-

Vrijwilligers ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

VURIG VAN GEEST

O.W. Bouwsma

*Vurig van geest,
dient den Here..
Rom. 12:11*

Vurig van geest... het doet me denken aan zo'n arabische volbloed, steigerend op de achterpoten, hinnikend van enthousiasme. Je ziet 'em staan: black beauty. Indrukwekkend zo'n karakter. Bijna tegendraads.

Nee volbloeden zijn we niet. Zeker niet in ons geloof en ons vertrouwen. Er zit een heleboel water door onze wijn als het om die dingen gaat. Toch...? En wat kunnen we platgewalst zijn door de dingen die in ons leven gebeuren. In je persoonlijke leven. In de kerk. Het is best voorstelbaar dat heel wat enthousiasme dooft of dat mensen zich ergens anders beter tot hun recht voelen komen. Want in de kerk... daar kun je het maar beter niet over hebben. Niet over de dingen die daar gebeuren. Vrolijk wordt geen mens daarvan.

Wees enthousiast in het dienen van de Heer. Zo kun je het ook vertalen wat Paulus hier schrijft. En dan gaat het om meer dan om een karakter-eigenschap. Dat zou immers een merkwaardige aansporing van Paulus zijn ten opzichte van zoveel verschillende lezers. Je hebt nou eenmaal enthousiastelingen en wat meer verlegen types. Maar daar gaat het dan ook niet om. Het draait erom dat je beseft dat het dienen van je Heiland een heleboel met enthousiasme te maken heeft, zo je wilt met je geest, met DE Geest zelfs.

Ooit liet Jezus de Koning aan Efeze schrijven (Openb.2:1-7): alles gaat goed met de kerk; je organisatie is perfect, maar waar is je eerste liefde? Ik heb tegen je dat je die verzaakt hebt... doe daar wat aan, want anders..! Dreigende taal. Zeker. Maar ook heel liefdevol en gevat in beloften. Hij ziet je heus wel zitten. En daarom wil Hij zijn mensen uit de geesteloosheid wegtrekken. Dien God met blijdschap houden de psalmen ons voor. Wees enthousiast, bezielde door de Geest als het gaat om het dienen van Jezus. Het zijn geen kleine dingen waar het om gaat. Zeker niet. Maar hoe hou ik dat vast: die eerste liefde, die warmte in mijn geloof, mijn leven met God? Er spoelt van alles over me heen...

Het gaat God om de warmte van een steeds weer oplaaiende liefde voor Hem en de mensen. Bewerkt door zijn Geest. In de dingen van de dag. Het gaat Hem erom dat we weigeren ons te laten overmannen door de geesteloosheid om ons heen en in ons, maar dat we ons keren tot Hem. En opnieuw ontdekken wat een geweldige God Hij is in Jezus Christus onze Heer. Onze Schepper. Onze Vader. Daar heb je geloof voor gekregen. Om vurig van geest te zijn. Hem te dienen. Met blijdschap, vast en zeker. Zonder je te laten knechten. Toch: een volbloed christen.

Uit de kerken

Enschede – Op 11 januari was ds. A. de Jager 25 jaar predikant. In verband met de gezondheid van ds. De Jager zijn fesiviteiten voorlopig uitgesteld. Wel zijn schriftelijke felicitaties welkom, aldus de kerkenraad.

's-Hertogenbosch – Beroepen: Ds. J. van Benthem te Drachten-Oost

Onnen – Op 19 januari was ds. H. Venema vijfentwintig jaar predikant. Standplaatsen: Groningen-Noord (missionaire dienst, uitgezonden naar Irian Jaya (Papua), (1979), medewerker aan Litindo-project en docent aan het seminarie Setia in Jakarta), Onnen (parttime, 2003)

Veenendaal – In verband met de omvang van de gemeente – circa 1160 leden – is besloten die in tweeën te splitsen. De twee zelfstandige gemeenten heten voortaan Veenendaal-Oost (circa 550 leden met als predikant ds. D.J. van Diggele) en Veenendaal-West (ca. 610 leden met ds. H. Jagersma). Zolang de beide gemeenten geen eigen kerkgebouw hebben, blijven ze gebruik maken van de Poortkerk aan het Poortjesgoed.

IK WIL EEN ANDERE KERK

B.Luiten

Ik heb er genoeg van om altijd rekening te houden met een ander. Wanneer doen ze eens wat ik wil? Er is hier niemand die naar je luistert, en de kerkenraad gaat gewoon z'n eigen gang. Ik voel me hier niet meer thuis. Ik zoek iets anders, wat beter bij mij past.

Herkenbaar? Schokkend? Hoort u deze geluiden ook? Of verspreidt u ze misschien zelf? En jij, wat hoor jij allemaal roepen om je heen? En hoe praat je zelf over de kerk? *Houd je van haar?* Of is dat een gekke vraag?

Denken vanuit jezelf

Het zit in de lucht, op één of andere manier. Om de kerk te benaderen vanuit jezelf, vanuit je eigen wensen en gevoelens. Want het is eigen aan deze tijd. Vroeger werd alles verstandelijk benaderd. Maar dat willen we niet meer, nee, nu is het gevoel de maatstaf. Wat goed voelt, dat is het, daar ga je voor. Wat niet goed voelt, stoot je af.

Daar zit wel iets in, want gevoel is belangrijk. God geeft je dat niet voor niets. En het is te vaak ondergeschoffeld, ook wel in de kerk. Daar krijgen we dus deze reacties op.

Maar nu schiet het door, het gevoel wordt op de troon gezet, we laten ons er door regeren. Dat is heel eenzijdig, daardoor krijgen we blinde vlekken en gebrek aan inzicht. *Zelfs gebrek aan geloof.* Mag ik dat zo even bij ieder neerleggen? Niet om te generaliseren, maar omdat dit ons allemaal raakt.

De kerk begint bij Jezus

Als je de kerk voornamelijk vanuit je gevoel benadert, doe je haar geen recht. Je geloof schiet dan te kort. *Want ons kerk-zijn begint bij Jezus!* Hij brengt ons samen, doordat Hij ons deel geeft aan

Zichzelf. Zo worden we samen één lichaam.

Heel wonderlijk, en ook wel moeilijk. Want we zoeken elkaar dus niet uit, we zijn elkaars vriendjes niet. Ieder die van harte Jezus als zijn Verlosser aanvaardt, is welkom. Rangen, standen en leeftijden vallen daarbij weg (maar beseffen we dat ook?), al onze voorkeuren en achtergronden worden ondergeschikt (maar worden we echt zo nederig?).

In vrijwel iedere brief in het Nieuwe Testament lezen we de dringende oproep elkaar te aanvaarden, om Jezus' wil! *Want dat viel niet mee.* De gemeenten bestonden uit slaven en vrijen, groter maatschappelijk verschil was niet mogelijk. Moesten die leren rekening met elkaar te houden? Jawel. En daar waren ook Joden en niet-Joden, in principe een rampzalige tegenstelling. Moesten die als eenheid optrekken, met hun totaal verschillende achtergrond? Ja, zij ook. En daar waren ook mannen en vrouwen, in de samenleving geheel verschillend gewaardeerd, zouden die in de kerk tot wederzijdse waardering kunnen komen? Ja dus.

Als je elkaar maar ziet in Christus! Dat is het geheim. Die ander is jouw type misschien niet, maar hij is wel je broer, en zij is je zus, samen hoor je bij Jezus. *Dat bepaal jij niet, dat doet Hij.* Aanvaard elkaar dan, sterker nog: heb elkaar van harte lief. Zorg voor die ander, maak dat hij of zij zich thuis voelt. Neem elkaar mee, ga

W wandelen met God

samen tot God. Een ieder lette vooral op het belang van de ander, op diens behoud, in de gezindheid van Jezus, zoals Hij voor ons uit de hemel kwam en Zich overgaf.

Clubjesgeest?

Als je dat allemaal in geloof overdenkt, merk je dat het dodelijk is voor de kerk als je haar beoordeelt vanuit jezelf.

Vanuit de Schrift zijn in de loop van de jaren heel wat dwalingen ontmaskerd en weerlegd, stuk voor stuk aanvallen van de satan. God en onze voorouders zijn we daar dankbaar voor. Dierbare belijdenissen hebben we daaraan overgehouden.

Maar vandaag gaat het anders. De eerste vraag is lang niet altijd, of over God wel zuiver gesproken wordt. Nee, maatstaf wordt wat de mens interesseert. Daar loopt hij achter aan. Zo bekijkt hij de kerk, met haar leden en haar belijden. Om vervolgens helemaal vast te lopen, want zo laat de kerk zich niet bekijken. Dan zie je alleen maar moeilijke mensen en je vraagt je in vredesnaam af wat die allemaal bij elkaar doen. Daarom ga je eens verder kijken, je gaat op zoek naar een kerk van je eigen smaak. De jongeren zoeken de jongeren op, de ouderen de ouderen, de modernen de modernen, de Joden de Joden, de Grieken de Grieken, met als gevolg allemaal losse groepen in plaats van één kerk. Eigen clubjes in plaats van een gemeente. En denk maar niet dat je het dan gevonden hebt, want ook in je eigen club kun je nog ruzie krijgen. Ja, juist daar, omdat daar eigen hanen koning kraaien.

Een treurige ontwikkeling

Dit alles is een buitengewoon treurige ontwikkeling. In de kring van de 'nieuwe vrijmaking' is deze trend sterk aanwezig. Officieel gaat het ook wel over het 4^e gebod en zo, maar in de praktijk hoor je heel andere verhalen. Dan gaat het vooral over de vernieuwing van de eredienst, waaraan men zich irriteert. Een nieuw lied, het optreden van een koor, de aandacht voor de hoorder, de laagdrempeligheid voor buitenstaanders, een apart moment voor de kinderen, een originaliteit van de dominee, alles valt fout. En waarom? 'Ik voel me daar niet bij thuis', is het argument, niet minder, en vooral ook niet méér. Want 'we zijn dat niet gewend'. Dat is voor mij echt shockerend, om dat zo te horen zeggen. Want dat heeft met geloven niet meer te maken. Het zal wel gelovig bedoeld zijn, maar in zulke argumentatie staat Jezus werkelijk niet centraal. Eigenlijk is het meer een stuk onverdraagzaamheid.

En ook zonder dat broeders en zusters heengaan om dr. Van Gorp te volgen kan dergelijke onvrede bij hen overheersen. Die geluiden vang ik wel eens op, gelukkig lang niet van iedereen, maar toch. Het kan zoveel bederven, ontmoedigen. Zodra sommigen eens wat meer aandacht krijgen in de eredienst (een buitenstaander, een kind, een jongere), zijn er anderen die mopperen. En waarom? Omdat de preek dan minder zou zijn, of de muziek niet gepast, of omdat het gewoon te veel 'gedoe' geeft. Puur subjectief dus. 'Ik wil het niet zo', dat is alles. En wat ontbreekt is het oog voor die ander, die ook in de eredienst God ontmoeten mag.

Er zijn ook klachten precies andersom te horen. Waarom onze kerkdiensten zo saai zijn, bijvoorbeeld. En waarom de dominee nog zoveel alleen doet. Er zou

meer inbreng en betrokkenheid mogelijk zijn. Waarom gebeurt dat niet, waarom duurt dat zo lang? Wil ik daarop wachten? Nee, dan voel ik mij ergens anders beter. Tegenwoordig kun je kiezen waar je heen wilt als je geen zin hebt in je eigen dienst. Puur op het gevoel af worden dergelijke keuzes gemaakt. Trouwens ook om helemaal nergens naar toe te gaan.

Waar het om gaat

Het gaat mij erom de brandende vraag in ons midden neer te leggen: zijn wij nu bezig in Jezus' naam elkaar mee te nemen, naar de jongste dag, of zijn we bezig elkaar af te stoten en te verlaten, vanuit gevoelsmatige kortzichtigheid?

Zien wij Jezus in elkaar, en zijn bedoeling, dat Hij ons aan elkaar toevertrouwt?

En denk niet dat ik met die vraag een bepaalde categorie gemeenten op het oog heb. Ik schrijf dit voor iedereen die in zijn hart de onvrede over de kerk laat overheersen, voor iedereen die de kerk niet liefheeft, voor iedereen die onnodig zijn plaats in de eredienst leeg laat, voor iedereen die vindt dat hij wel genoeg zijn best heeft gedaan, voor iedereen die shoppen normaal is gaan vinden, en voor iedereen die daarvoor Gods aangezicht verdriet over heeft en daardoor ook de neiging krijgt om af te haken.

Dit komt voor in alle leeftijden. Onder jongeren én ouderen zijn er die vinden dat zij te kort komen, dat er altijd naar anderen meer geluisterd wordt. Dat kan dus niet waar zijn. Maar niemand kan in alles zijn zin krijgen, dat moet je ook niet willen. Het is aan de kerkenraad om hierin leiding te geven, om *iedereen* merkbaar te betrekken bij de kerk en haar erediensten. Maar tegen allerlei gevoelsmatige, subjectieve benaderingen lijkt geen kruid gewassen. Dan is het altijd voor

de één te snel en te veel, en voor de ander te weinig en te langzaam.

Slechts geloof kan ons redden.

Geloof in Jezus, geloof waardoor we tegelijkertijd worden ingelijfd in *zijn lichaam*. Ieder op zijn of haar eigen plekje, van God ontvangen. Dat is het niveau van KERK.

Terug naar geloof

Daarmee heb ik niet gezegd, dat wij de enige ware kerk zouden zijn. Evenmin, dat Jezus ergens anders niet zou zijn. Ik heb ook niet beweerd, dat wij alles goed doen; we proberen het en zijn volop in ontwikkeling.

Het enige wat ik zeg is: *als je het over de kerk van Jezus hebt, spreek dan in geloof*. Laat je leiden door de Geest van Jezus, die ons tot een diepgewortelde eenheid samenvoegt. Daar kun je niet oppervlakkig mee omgaan, dan weet je gewoon niet waar je het over hebt!

Dan komt je gevoel er volop aan te pas, niet vanuit je zelf, maar vanuit God. Je wordt verbaasd en dankbaar dat je erbij mag horen. Je gaat de ander niet keuren, want zelf ben je de allerlaatste om voor genade in aanmerking te komen. Je wordt nederig, bescheiden, om die ander te dienen. En de kerk ga je juist helpen bouwen, het zwakke ga je versterken, het afgedwaalde ga je terugzoeken, het teleurgestelde ga je erbij halen. Waarom? Omdat Jezus dat zo doet, zo is Hij merkbaar in ons midden.

Als Hij er is, wie zal dan wegblijven?

Als Hij het met ons uithoudt, wie zal zich dan laten uitschrijven?

Als Hij ons omringt met zijn liefde, wie zal dan de onvrede koesteren?

Ja, ik wil een andere kerk.

Maar daarvoor hoef ik niet weg.

Als wij zelf anders worden, zal het met de kerk ook wel beter gaan.

GELDZAKEN

W. M. Bakker

Uit alle volken

Via een krakende telefoonlijn heb ik contact met Tareq. Een maand of zes geleden was hij ineens vertrokken van het AZC, nadat hij naar eigen zeggen uitgeprocedeerd was. Nu blijkt de Irakees in Duitsland te zitten. Via zijn mobiele telefoon informeert hij hoe het met me gaat, maar dat is duidelijk niet het hoofddoel van dit gesprek. Al snel komt de aap uit de mouw. „Mijn advocaat heeft gebeld en gezegd dat ik nu een verblijfsvergunning kan krijgen. Ik moet zo snel mogelijk weer naar Nederland, maar ik heb geen geld. Kun je 175 euro opsturen?”

Het is niet de eerste keer dat een asielzoeker me om geld vraagt, al komt het niet vaak voor. De eerste keer was een jaar of acht geleden. Toen vroeg Badr, ook een Irakees, of hij 500 gulden van me mocht lenen. Bedoeld om zijn vrouw en dochtertje vanuit Jordanië naar Nederland te laten komen. Tegen de algemene adviezen voor vluchtelingenwerkers in –achteraf beschouw ik het maar als een beginnersfout– stemde ik erin toe. Ik kon het geld op dat moment wel missen, en als hij daar nu mee geholpen was? Prima toch?

We stelden op verzoek van Badr een tweetalig contract op. In het Arabisch en in het Nederlands. De Irakees verklaarde 500 gulden te hebben geleend en in de toekomst te zullen terugbetalen. Handtekening eronder. Ik moest wat om de officiële handeling lachen, vond die eigenlijk overbodig, want ik vertrouwde hem.

Maar het contract ging toch in mijn portemonnee, om er vervolgens jarenlang in te blijven zitten.

Hoe het allemaal gegaan is, weet ik niet, maar op een dag waren vrouw en dochter gearriveerd. Onverwachts ontmoette ik hen in de bungalow van Badr. „Waarom heb je niet gebeld dat je zou komen? Dat had ik een schaap geslacht om samen te vieren dat mijn vrouw en dochter in Nederland zijn!” riep de Irakees uitbundig. Ook zonder schapenvlees was de kennismaking met de rest van zijn gezin aangenaam. En over die 500 gulden hadden we het uiteraard niet.

Maanden later informeerde ik voor het eerst voorzichtig hoe het met de terugbetaling zou gaan. „Het geld komt”, verzekerde Badr me. „Ik heb van een heleboel mensen wat geleend. Sommigen heb ik al terugbetaald en anderen wachten nog tot ik het geleende bedrag kan teruggeven. Maar het komt zeker.” Ik knikte en wachtte weer. Nog eens een paar maanden later stopte Badr me de eerste 75 gulden in de hand. Dat was het begin.

Het begin bleek eveneens het einde te zijn. Badr verhuisde naar een ander AZC, belde nog af en toe, maar over de resterende 425 gulden repte hij niet. Het contact vervaagde langzamerhand, het contract vergeelde in mijn portemonnee en het geleende geld raakte in de vergetelheid. Pas kwam het onverwachts weer even terug in mijn gedachten. Toen een andere Irakees me ver-

telde dat Badr met z'n gezin inmiddels weer in Bagdad zit. Na de val van Saddam zijn ze teruggekeerd naar huis...

En nu belt Tareq. „Kun je 175 euro opsturen?” Zijn verhaal rammelt aan alle kanten, is het eerste wat door me heen flitst. Het kan gewoon niet waar zijn. Maar het klinkt zo bot als ik gewoon zeg dat ik niet aan zijn verzoek wil voldoen. Razendsnel orden ik m'n gedachten en zeg dat ik niets heb gehoord over een regeling waardoor Tareq nu ineens een verblijfsvergunning zou kunnen krijgen. „Het is echt waar!” klinkt het door de telefoon. De drift die de man altijd al kenmerkte, klinkt ook nu weer door in zijn stem.

„Ik kan me niet voorstellen dat het klopt”, zeg ik nog eens. „Maar als het écht waar is, zal ik kijken of ik iets voor je kan doen.” Ik vraag Tareq het telefoonnummer van zijn advocaat, zodat ik ook diens verhaal kan horen. Hij aarzelt even. Zegt dan: „Mijn advocaat weet niet dat ik in Duitsland ben. En dat mag je ook niet tegen hem zeggen!” Ik beloof dat ik alleen zal vragen of het klopt dat de Irakees nu ineens een vergunning tot verblijf kan krijgen, en dat ik niet over Duitsland zal beginnen.

„Ik heb het nummer van mijn advocaat niet bij de hand”, zegt Tareq. „Ik moet het even opzoeken. Over een halfuur bel ik je terug.” Ik leg de hoorn op de haak en wacht af. Nooit meer iets van Tareq gehoord...

IDENTITEIT GEORGANISEERD VANUIT EEN MISSIE

J. Westert

Identiteit van organisaties verandert. Wat is de corporate identity van een organisatie of een bedrijf? Bedrijven en organisaties gebruiken beleving en waarden om hun boodschap over te brengen. Mensen met ambitie moeten naar ABN/Amro. De EO staat voor 'dichtbij God en dichtbij mensen'. De identiteit van organisaties en bedrijven wordt vertaald in waarden en imago. En als die waarden niet echt zijn, wordt een organisatie daarop drastisch aangesproken. Hoe vertaalt een christelijke organisatie zijn identiteit naar beleid en activiteiten? Denk ook aan de discussies in het gereformeerd onderwijs. Daar valt met het denken over de corporate identity veel winst te boeken.

De buitenwereld let op bedrijven en organisaties. Ondernemen zijn zich daarvan bewust. Zij formuleren in hun mission statement hoe zijn in de wereld willen staan. Als je 'geen fratsen' wilt, ga je naar C1000. Als je *christelijk betrokken* wilt lezen, neem je het Nederlands Dagblad. In toenemende mate moet je laten zien wie je bent. Dat geldt voor mensen. Dat geldt niet minder voor bedrijven en organisaties. Het spreken over identiteit mag weer. Bedrijven en organisaties worden steeds meer beoordeeld op hun imago en identiteit. Steeds meer stakeholders bemoeien zich met de identiteit van het bedrijf. Het bedrijf, dat op de kleintjes lette, kwam ernstig in de problemen toen de top dat even vergat. Sinds dat inzicht doorbrak, wordt er veel energie en moeite gestopt in herstel van het gedeukte imago. De eigen kernwaarden worden herbenoemd.

Meerwaarde

Het is te gemakkelijk om het benoemen van de corporate identity uitsluitend af te doen als handige marketing, zoals ik nog wel eens beluister. De immateriële waarden spelen steeds meer een rol in de wijze waarop bedrijven hun diensten en producten aan de man brengen. Burgers laden hun identiteit met lidmaatschappen en producten. Niet alleen de kwaliteit van het product is doorslaggevend, ook de emotionele meerwaarde telt mee. In de belevingseconomie speelt een sterke identiteit een grote rol. Deze wijze van denken heeft een veel ruimere uitstraling gekregen, ook naar organisaties in de non-profit branche. De kernwaarden van deze organisaties worden benoemd en als de onderscheidende waarden voor het voetlicht gebracht. Ik noemde de EO en het Neder-

lands Dagblad als voorbeelden van christelijke organisaties, die de identiteit, hun imago en product op deze wijze koppelen. Dat is andere manier van denken over en uitwerken van de identiteit, dan die gebruikelijk was. In veel christelijke organisaties werden en worden discussie over identiteit bepaald door een te sterke concentratie op de grondslag en te weinig op de vertaling van die grondslag naar beleid en imago. In al mijn jaren bij het GMV was ik vooral blij als iemand eens kwam met een kritische beschouwing over het inhoudelijke beleid of de vertaling van je doelstelling in de manier waarop de belangenbehartiging werd ingevuld. Dat hield je scherp, maar daagt ook uit om je te verantwoorden. Te vaak gaan discussies over de grondslagformulering los van de doelstelling en het beleid. Dat betekent meestal dat identiteit formeel wel wordt ingevuld, maar de uitwerking te weinig belangstelling krijgt. Juist dat laatste is in deze tijd het meest belangrijk.

Grondslagdenken

Het grondslagdenken is vooral ontleend aan het tijdperk van de verzuiling. Zij diende vooral om onderling de organisaties en leden van die organisaties ten opzichte van elkaar af te bakken. In de tijd van de verzuiling hoorde je bij een sterk collectief, dat vanuit een eenduidige sterke identiteit met andere zuilen in debat was, of zich juist afbakende tegenover die zuil.

In de periode na de Vrijmaking hebben gereformeerden op allerlei terreinen, daarmee de Kuyperiaanse traditie voortzettend, zich opnieuw georganiseerd. Het bepalende accent in hun grondslagdenken was de kerkelijk confessionele formule van Schrift en Belijdenis. In een tijd, dat de horizon van burgers en leden door heel andere factoren wordt bepaald, moeten organisaties steeds weer opnieuw nadenken over de wijze waarop zij hun identiteit uitdrukken en vormgeven. Daarin speelt de beleving een veel grotere rol. De authenticiteit is een belangrijk kenmerk. De missie van de organisatie moet de jouwe zijn. Die missie moet uitmonden in een opdracht die er toe doet. Fair trade handel spreekt mensen aan. 'Eerlijk, duidelijk, echt' was in dit opzicht een sterke slogan van een christelijke partij, die een boodschap heeft voor mensen.

Onderwijs

Deze overwegingen gingen door mij heen rond een recente discussie in het gereformeerd onderwijs. Enkele nummers geleden deed Jetze Baas in dit blad daarvan verslag¹. Hij benadrukte nog eens het belang van de kerkelijke grondslag en de bijzonderheid van het gereformeerd onderwijs, zoals dat ook in het aanstellings- en ontslagbeleid van het gereformeerd onderwijs is vertaald. Even afgezien van de ongelukkige en te weinig genuanceerde discussie over dat thema, die ontstond rond het ontslag van de "nieuwe vrijgemaakten" en die meer met bestuurlijke wijsheid te maken heeft, dan met een ander grondslagdenken, stelde mij die bijdrage teleur. Een pleidooi voor een beroepscode is van een andere orde, terwijl juist dat een onderdeel is om de corporate

identity van die gereformeerde school handen en voeten te geven.

Gereformeerd onderwijs voert te zeer de klassieke grondslagdiscussie op basis van juridische argumentatie vanwege het gevaar dat het begrip richting wordt aangetast. Ik vrees dat die benadering inhoudelijk voor de eigen achterban te smal is en er te weinig toe doet, waardoor vervreemding dreigt. Ik vrees ook dat het naar buiten toe te mager is. Waarom kan evangelisch onderwijs haar onderscheidend karakter en richting tegenover bijvoorbeeld het protestants christelijke onderwijs wel uitleggen zonder zich te moeten beroepen op een klassieke kerkelijke grondslag en kerkvolgende argumenten?

Missiedenken

Ik vermoed, dat het daar te maken heeft met andere definiëring van haar missie en vertaling van die missie in onderscheidende opdracht voor een school. Het gesprek over het toelatingsbeleid en benoemingsbeleid vanuit de verenigingsgrondslag bepaalt de identiteit van het gereformeerd onderwijs. Ik merk, dat die discussie wordt gevoerd, maar dat er nauwelijks enthousiasme door ontstaat. Dat baart zorgen. Goede woorden over die identiteit vraagt om vertaling in de missie. Zij moet doorwerken in een beroepscode en leerlingencode, in een eigen pedagogische stijl. De missie en de corporate-identity van die school moeten warmte en beleving oproepen. Het onderwijs moet kunnen duidelijk maken wat de immateriële en emotionele meerwaarde is van dat onderwijs. Jan Hoogland e.a. schrijven in *'Wat je zegt ben je zelf'* daarover behartigenswaardige dingen². Het is jammer, dat hij het grondslagdenken en het

missiedenken vooral tegenover elkaar zet in plaats van naast elkaar. Beide aspecten kunnen elkaar ook versterken en het is niet zo vruchtbaar om ze te zeer tegenover elkaar te plaatsen. Maar ik ben er met van overtuigd dat het identiteitsdebat in gereformeerde en christelijke organisaties een geweldige impuls zou kunnen krijgen, als we ons zouden richten op de corporate identity. Dat geldt ook voor het onderwijs. Neem vooral kennis van die discussie over de corporate identity van ondernemingen, verbindt dat denken eens met de klassieke benadering in christelijke identiteitsorganisaties. Waak er voor, die discussie niet te gemakkelijk terzijde te schuiven als een imagobuilding van bedrijven. Hoe relevant imago ook is. Corporate identity is meer dan imago.

Dragers van identiteit

In de literatuur over dat thema kom je de volgende begrippen tegen rond de organisatie-identiteit: gedrag, communicatie en symbolen. Kenmerkt de organisatie zich in gedrag, dat je bij die identiteit verwacht? Wel in dat kader is een beroepscode voor de belangrijkste dragers van een gereformeerde school, het personeel, essentieel. In dat kader is het ook essentieel dat eens school eisen stelt aan het gedrag van leerlingen op de school. Ik vond het uitermate vruchtbaar, dat Gert Jan Oosterhuis, de directeur van de Guido de Bres-scholengemeenschap, het normen en waardendebat op zijn school aanzwengelde en de koe bij de orens vatte door gedrag en levensstijl van zijn leerlingen en de reacties van ouders bespreekbaar te maken.³ Je kan lang praten over normen en waarden, maar soms is het goed deze begrippen even in de mod-

der van alledag te plaatsen. Waarden en normen moet niet blijven hangen in hoogbevlagen retoriek, maar praktisch worden vertaald. Het gaat immers om inhoud geven aan de corporate identity van zijn school. Van Ahold accepteren we niet, dat het niet meer op de kleintjes let bij de aanstelling van topman Moberg. Van Shell accepteren we niet, dat het niet verantwoord onderneemt. Inmiddels hebben ze daar het elfde gebod 'gij zult niet dumpen' strak tussen de oren. De stakeholders maken dat zulke bedrijven duidelijk. De corporate identity van een gereformeerde school wordt bepaald door de eenheid van kerk, gezin en school, schreef Jetze Baas een paar weken terug met een zekere hang naar idealisme in dit blad.

Aanstekelijk initiatief

Wat mij betreft schoot Gert Jan Oosterhuis een forse bres in dit denken. Het wordt tijd, dat het denken over de corporate identity in het gereformeerd onderwijs vernieuwend wordt gevoerd. Dat is gelukkig geen verzuchting, die ik zonder enige kans van slagen hoeft te slaken. Want Huib van Leeuwen, een van de directieleden van de Gereformeerde Scholengemeenschap Randstand kondigde een buitengewoon interessante en noodzakelijke conferentie over de missie, liever de corporate identity van zijn scholen aan⁴. Een noodzakelijke discussie die volgt de discussie over de kerkelijke verbreding. Van Leeuwen vindt het te mager, dat alleen de band tussen school en kerk genoemd wordt en dat discussies worden afgekapt met het argument, dat de zaak juridisch in orde moet zijn omdat anders het begrip richting in gevaar komt. Zonder de verwachting van deze conferentie meteen

over de kop te blazen, vind ik dit een aanstekelijk initiatief. Wat is de corporate identity van een gereformeerde school in de huidige maatschappelijke context? Het zou een zelfs een ware uitdaging zijn om modelmatig tijdens een dergelijk conferentie eens te spiegelen met een bedrijf als Shell, dat bezig is de kernwaarden van het bedrijf wereldwijd te vertalen en eigenlijk zover te komen dat alle medewerkers zich identificeren met het bedrijf. In ieder geval heeft het GSEv het gereformeerd onderwijs en andere christelijke organisaties een forse dienst bewezen door ongevraagd het boekje *Wat je zegt ben jezelf* over de identiteit en christelijke organisaties uit te geven. Een opmerkelijk inspirerend boekje voor maatschappelijke organisaties, bedrijven, maar ook voor onderwijsorganisaties die zich bezinnen op de inhoudelijke vormgeving van hun identiteit.

Reacties: j.westert@wxs.nl

- 1 Gereformeerde School, hoe lang nog?, Reformatie, jrg 79, 20 december 2003
- 2 Wat je zegt ben je zelf, Govert Buys e.a., GSEv, nr 49, Barneveld, 2003
- 3 Ouders moeten kledingcode niet, Nederlands Dagblad, 9 januari 2004
- 4 Gereformeerde scholen bezinnen zich, Nederlands Dagblad, 10 januari 2004

Persbericht

Na 23 jaar weer Jaar van de Bijbel in het Midden-Oosten

Het is voor het eerst sinds 23 jaar dat er weer een Jaar van de Bijbel in het Midden-Oosten wordt georganiseerd. De bijbelgenootschappen, kerken en hun samenwerkende partners in de regio hopen in het Jaar van de Bijbel de toegang tot en de verkrijgbaarheid van de Bijbel te vergroten. De authenticiteit en de leer van de Bijbel te bevestigen en het belang van de Bijbel voor alle leeftijden en generaties te benadrukken.

Door middel van verschillende activiteiten willen de kerken en de bijbelgenootschappen in het Midden-Oosten het jaar 2004 benutten om het belang van de Bijbel breed onder de aandacht te brengen. Er is veel tijd besteed aan het ontwikkelen van verschillende communicatie-uitingen om de Bijbel tijdens het Jaar van de Bijbel te promoten. Zo zijn er videoclips met een bijbelse boodschap, bijbelmateriaal voor christelijke festivals, informatiepakketten voor de kerken en bijbelreclamespotjes.

Er wordt tevens gewerkt aan bijbelmateriaal dat inhaakt op de Olympische Spelen in 2004.

Kostbaarheden ook
beter verzekerd

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

'ZO VRIENDELIJK EN VEILIG ALS HET LICHT'

(Negentig Gezangen lied 90)

A. de Heer-de Jong

lied van de week

Het begrip 'licht' wordt in de Bijbel vaak overdrachtelijke gebruikt. God zelf wordt licht genoemd (Psalm 27:1, Openb. 22:10-11 en 23-24). 'Licht' is ook de tegenstelling van duisternis, niet alleen in natuurkundig opzicht, maar ook in de zin van goed ten opzichte van slecht, leven in tegenstelling tot dood, inzicht als keerzijde van onbegrip. Geen wonder dus dat Jezus, de Messias, de lichtbrenger bij uitstek is (Jesaja 9; Joh. 1:1-9) en dat Hij zichzelf 'het licht van de wereld' noemt (Joh. 8:12). En van hen die wandelen in het licht des Heren gaat aantrekkingskracht uit (Jesaja 60:1-3), zij zijn zelf licht (Ef. 5:8).

Het lied van deze week, 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' (lied 90 uit de *Negentig Gezangen*) gaat uit van het verschijnsel 'licht'. Je kunt het lied als een morgenlied zien. Gelijk bij het ontwaken en bij het ervaren van het licht van de nieuwe dag ziet de zanger het licht van de nieuwe dag als symbool van God en zijn aanwezigheid. Dit is een heel oud beeld. Gezang 39 uit het Gereformeerd Kerkboek, 'O grote Christus, eeuwig licht', is een bekend voorbeeld; dit lied stamt uit de vroegste Middeleeuwen (of eerder) en de oorspronkelijke tekst luidde (vertaald uit het Latijn): *Christus, die 't licht zijt en de dag / die 't duister nachtfloers openschuift / morgenster, bringer van het licht, verkondigend het zalig licht*.

De lijn van lied 90 is als volgt:
Strofe 1: de dichter zoekt Gods aangezicht;
Strofe 2: hij verwoordt zijn onmacht: waar ben ik zonder Hem?
Strofe 3: hij roept God op om te

vertroosten en te bevrijden. Er zit dus een bepaalde ontwikkeling in het lied. Het begint bij zoeken (1), en gaat via belijden (2) naar een dringend appel vanuit gelovig vertrouwen (3). De taal van het lied weerspiegelt dat: strofe 1 is geschreven vanuit de eerste persoon enkelvoud (ik, mij); strofe 2 eveneens, maar belangrijker is hier het aanspreken van God: naast de 'ik' komt 'Gij' in beeld. In strofe 3 is 'ik' naar de achtergrond geschoven, het gaat hier om het aanspreken van 'Gij', en dan, anders dan in strofe 2, gebieden-derwijs: 'Spreek', 'ontsteek', 'wees'. In de vijfde regel van strofe 2 klinkt Galaten 2:20 door '...en toch leef ik, dat is niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij...'. Je kunt dit zien als het scharniermoment van dit lied: de overgang van het 'ik' naar 'Gij' loopt via die weg. Tegelijk zegt de achtergrond van Galaten 2:20 ook iets over de gebruikte ik-vorm. Het lied is inderdaad sterk persoonlijk getint, maar de 'ik' is niet het individu, maar de persoon die onderdeel is van de gemeenschap, een gemeen-

schap die haar bestaan aan Christus dankt.

Gij

Het is duidelijk dat de dichter van dit lied, Huub Oosterhuis, de taal beheerst en tevens de Bijbel kent. Dat blijkt ook uit andere beelden. Een voorbeeld: 'Zoals een mantel om mij heen geslagen' (strofe 1) is een beeld van beschutting, warmte en veiligheid. Het gaat hier om de intieme nabijheid van God; vergelijk bijvoorbeeld Psalm 139:5, 'Gij omgeeft mij van achteren en van voren'.

Een ander blik van taalbeheersing is het gebruik van het woordje 'Gij'. Voor velen is het gebruik van het woord 'Gij' in de kerk zeer verwerpelijk, ouderwets, afstandscheppend, vol van spruitjeslucht. Wie dat bij het gebruik van 'gij' in dit lied ook denkt moet zich realiseren dat Huub Oosterhuis dit lied schreef in het begin van de jaren '60. Hij was in die tijd een revolutionair, bewust in opstand tegen (roomse) kerkelijk structuren, het tegenovergestelde dus van ouderwets. In andere liedteksten gebruik Oosterhuis welbewust de aanspreekvorm 'Jij' voor God; hier echter even welbewust Gij.

Bernard Huijbers

Linksboven de melodie staat de vermelding 'wijze: Een smekeling zo kom ik voor uw troon'. Het lied waar hier naar verwezen wordt is te vinden in de rubriek Psalmen van bundel *Gezangen voor Liturgie*. Als Psalm 119^{II} zijn daar de coupletten 64, 65 en 66

opgenomen uit de ISK-berijming van psalm 119; deze berijming is ook te vinden in het *Gereformeerde Kerkboek*. Aan die berijming werkten vijf dichters, maar de drie coupletten waar het hier om gaat zijn van de hand van Jan Wit. In de rubriek Psalmen van *Gezangen voor Liturgie* staan vooral onberijmde teksten; bij dit lied staat daarom de vermelding 'vrije tekstbewerking'.

Nog voordat de nieuwe psalmberijming werd gepubliceerd, kwam er bij de Interkerkelijke Werkgroep voor de Psalmberijming een verzoek binnen om 'enige strofen van psalm 119' over te mogen nemen 'echter wel met een andere melodie'. Dit verzoek was afkomstig uit studentenkringen rond het Amsterdamse Ignatiuscollege en de 'andere melodie' werd gemaakt door Bernard Huijbers, leraar schoolmuziek en koordirigent aan dat instituut. In 1965 verscheen het lied 'Een smekeling zo kom ik voor uw troon' in de bundel *Una Voce II. Gezangen voor de eucharistievieringen in de vastentijd*.

Bernard Huijbers (1922-2003) is een van de groten uit de naoorlogse 20ste-eeuwse Nederlandse kerkmuziek.¹ De context waarbinnen hij zich bewoog was die van de rooms-katholieke kerkmuziek van na het Tweede Vaticaans Concilie. Dit concilie besloot tot grondige liturgische hervormingen, onder andere invoering van de volkstaal in de liturgie. Dat betekende dat er binnen de rooms-katholieke kerk vanaf de jaren '60 een geheel nieuwe corpus aan liederen en gezangen moest komen, maar eveneens dat er gezocht werd naar een nieuwe muzikale taal. Huijbers was vanaf het begin bij deze ontwikkeling betrokken. Zo stond hij aan de wieg van de Studenten Werkgroep voor Volkstaalliturgie (1961) en schreef hij al in 1959 de 'Proeve van een Passie in de volkstaal, volgens Johannes'. Bij zijn werk ging Huijbers

uit van de Franse theoloog en componist Joseph Gelineau, wiens werk, o.a. ten aanzien van de psalmen, ook in Nederland bekend was en in praktijk werd gebracht. In navolging van Gelineau werkte Huijbers aan verschillende nieuwe vormen van liturgische muziek uitgaande van de verschillende functies die zij kan vervullen (Gelineau sprak van *acclamaties*, *proclamaties* en *gezangen*). Huijbers muziek was enerzijds gebaseerd op de traditie, bijvoorbeeld door uit te gaan van de eigenschappen van het Gregoriaans, en anderzijds door eigentijdse invloeden en ontwikkelingen. Een van de belangrijkste kenmerken van de nieuwe stijl die zo vanuit praktijk en theorie werd ontwikkeld is dat de melodie niet in eerste instantie een zelfstandig gegeven is, maar dat zij wordt gemodelleerd rond de tekst en het spreekritme daarvan. De taal en de (liturgische) functie van de desbetreffende tekst is hier dus het uitgangspunt en dat leidt tot een *declamatorische* melodie.

Melodie

De melodie van 'Een smekeling zo kom ik voor uw troon' is illustratief voor Huijbers werk in de zestiener jaren. De basis vormt de tekst, een strofisch lied dat gemaakt werd bij een bestaande melodie die aanvankelijk vanuit het Franse taaleigen werd geschreven (nl. die van Psalm 119 uit het Geneefse Psalter). Huijbers melodie staat in *Es* en beweegt zich binnen een toonsafstand van zeven tonen, *c-bes*. De melodie ligt hoofdzakelijk in het bereik *es-bes*, maar een enkele maal duikt ze via een wisseltoon even onder de *es*, of doet ze de lage *c* aan (begin r. 2, slot r. 4). De melodie verloopt grotendeels in een secundenbeweging. De sprongen die er in zitten zijn vrijwel altijd *tertssprongen* en dit interval is een van de belangrijkste elementen die de melodie haar

karakter geeft, sensibel maar vooral ook *sprekend*, want met name de *kleine terts* is een interval dat wel gezien wordt als een typisch *spreek-interval*. Zing vanuit die gedachte eens het hele lied, en let dan vooral eens op de inzet van r. 3. Deze regel begint op de vijfde toon, de dominant – een 'spannende' toon. Deze toon wordt driemaal herhaald, dan komt de dalende kleine terts die vervolgens direct terugbeweegt naar de dominant. In muziekvaktermen heet dit 'de roeptoon'. Je vindt een vergelijkbare wending ook bij de overgang van r. 1 naar 2.

Het tweede belangrijke basiselement van de melodie is het ritme: voornamelijk achtste noten, op plaatsen waarvoor vanuit het tekstritme aanleiding is kwartnoten, hele noten aan het slot van elke regel (met name vanwege de strakke strofenvorm van de tekst). De melodisch welving van de melodie, het ritmisch verloop en de wisselwerking met de tekst – dat zijn de drie elementen die deze melodie haar onmiskenbaar sterke karakter geven.

Van 'Een smekeling...' naar 'Zo vriendelijk...'

Op de melodie van 'Een smekeling...' werden in de loop van de tijd verschillende nieuwe teksten geschreven. 'Zo vriendelijk en veilig als het licht' was een van de eerste²; Oosterhuis schreef het lied (op de fiets) al in augustus 1962. Tekst en melodie vormen ook hier een prachtige eenheid; het gaat om het spreken van de tekst op verhoogde toon. Het sensibele karakter van de melodie, het nauwe samengaan van tekst en melodie, de inhoud van de tekst zorgen voor een fraai en vooral een sprekend lied. De praktijk leert dat velen die het zingen het direct in hun hart sluiten.

Het zingen van dit lied gaat in eerste instantie vanuit het spreek-

ritme, in een rustig tempo (want zing je te snel dan wordt het schreeuwerig), niet uit volle borst (want zo spreek je ook niet...), maar wel uit het hart.

Gebruik

Zoals aan het begin van dit artikel al werd geschreven, kan dit lied gezongen worden als morgengebed. Daarnaast zijn er meer mogelijkheden. Aanvankelijk kreeg het lied de opmerking mee *'Te zingen in de eucharistieviering, ter opening van de dienst, of na de Schriftlezingen. Ook: tijdens een viering waarin het sacrament van de biecht wordt toegediend'*. En inderdaad, als avondmaalslied, aan het begin van een kerkdienst, in combinatie met de Schriftlezingen, als inleiding op een gesproken schuldbelijdenis en genadeverklaring – op al deze momenten kan dit lied gezongen worden. Daarnaast valt ook te denken aan een gebruik als gezongen inleiding op de voorbeden.

A. de Heer-de Jong, is musicus en publicist (kerk)muziek en liturgie. Zij woont in Amersfoort.

- 1 In het kader van dit artikel is het niet mogelijk om uitgebreid op Huijbers werk in te gaan. Wie zich hier in wil verdiepen kan o.a. terecht in a) Bernard Huijbers 1922-2003, Gregoriusblad jg. 127 nr. 4, december 2003 (themanummer n.a.v. Huijbers' overlijden op 13 april 2003); b) 'De visie van Bernard Huijbers op de vormgeving van de kerkmuziek van 1952 tot 1969', in: Richard Bot, Zingt allen mee. 65 jaar liturgisch en kerkmuzikale beweging in Nederland. Kampen 2003; c) B. Huijbers, Door podium en zaal tegelijk, Hilversum 1969/Baarn 1994.
- 2 De laatste tekst op deze melodie schreef Oosterhuis in 1998 voor de viering van de 60ste verjaardag van koningin Beatrix in de Amsterdamse Westerkerk, 'Van liefde zingt men hel en hoog ter been'.

Persberichten

Cursus begeleiden Negentig Gezangen

Op 15 november j.l. is de bundel Negentig Gezangen gepresenteerd. Voor organisten betekent de komst van de Negentig Gezangen werk aan de winkel. De reacties die ons vanuit het land bereiken, tonen aan dat organisten behoefte hebben aan ondersteuning en instructies. Velen zijn naarstig op zoek naar zettingen, anderen hebben vragen hoe je bepaalde liederen zou moeten begeleiden, weer anderen vragen zich af of alle liederen wel zo geschikt zijn om op orgel te begeleiden.

Om amateur-organisten te helpen, hebben het Steunpunt Liturgie, het VGK-bestuur en de VGK-districtsbesturen op een aantal plaatsen in het land een korte cursus georganiseerd. Deze cursus wordt gegeven in de maanden februari en maart 2004. Tijdens de cursus zullen diverse aspecten betreffende het begeleiden van de negentig nieuwe gezangen besproken en in de praktijk geëfend worden.

Een overzicht van de cursusplaatsen, cursusdata en tijden treft aan op de website van de VGK (www.eredienst.com). Per cursus kunnen maximaal 15 cursisten ingeschreven worden. Het minimum aantal cursisten bedraagt 10. De cursussen worden gegeven door de volgende docenten: Henk Ophoff, Sietze de Vries, Harry van Wijk en Dirk Zwart.

De kosten voor de cursus bedraagt voor VGK-leden 25 euro p.p.. Niet-leden van de VGK betalen 35 euro p.p..

Organisten kunnen zich uitsluitend schriftelijk inschrijven via het Steunpunt Liturgie (Anje de Heer): Meerdonk 16, 3823 AM Amersfoort, e-mail: cursus@eredienst.com. Vermeld daarbij dui-

delijk naam, adresgegevens en de plaats van de cursus die men wenst te volgen.

Vanaf het moment dat organisten zich aangemeld hebben, hebben zij twee weken de tijd om het cursusgeld over te maken op giro 31 05 503 t.n.v. Ver v Geref Kerkorganisten te Leeuwarden o.v.v. 'cursus'. Pas wanneer de betaling binnen is, is de inschrijving een feit en ontvangt men een bevestiging. Indien het cursusgeld niet binnen twee weken betaald is, wordt het plaatsje aan iemand anders gegeven.

School voor christelijke Sudanese vluchtelingen in Caïro

In Caïro staat een school voor christelijke Sudanese vluchtelingen. Bestuurslid Jos Strengtholt schrijft:

We hebben ongeveer 500 kinderen van 6-18 jaar, die we dagelijks (eenvoudig) onderwijs geven, en een stevige lunch. Veel van die kinderen moeten het thuis doen met 1 maaltijd per dag. Onze school heeft een budget van (rol niet om van het lachen, of van treurnis) 100.000 Euro per jaar. 200 Euro per kind per jaar dus.. We hebben ongeveer 40 leraren in dienst. Allemaal zelf Sudanese vluchtelingen. Als school zijn we geheel op giften aangewezen. Nou ja, ouders betalen per kind per jaar iets van 12 Euro. Da's vrij veel voor ze.

Mijn vraag: ik zou het leuk vinden als scholen of kerken in Nederland ons als project willen adopteren. Kleine bijdragen naar Nederlandse maatstaf betekenen veel voor deze school en de 500 kinderen.

Voor reacties en nadere informatie: jstrengtholt@a2bmail.net

H. Prins**Nieuw uitgekomen**

Herinneringen onder redactie van J. de Bruijn en R.E. van der Woude.

Prof. mr. P.A. Diepenhorst (1879-1953) was jarenlang een vooraanstaande figuur in gereformeerde en antirevolutionaire kring. Naast zijn werk als hoogleraar aan de Vrije Universiteit was hij onder meer Eerste-Kamerlid voor de ARP en voorzitter van de Christelijke Boeren en Tuindersbond. Door zijn journalistieke werk en zijn veelal populariserende geschriften over geschiedenis en

economie groeide hij uit tot één van de 'opinion leaders' in confessionele kring. Ook als spreker en debater genoot hij een zekere faam. In zijn Herinneringen, die gedeeltelijk in deze uitgave zijn gepubliceerd, geeft Diepenhorst een levendige schets van zijn activiteiten als hoogleraar en politicus, afgewisseld met observaties en beschouwingen die blijk geven van een brede belangstelling en gevoel voor humor.

Uitgegeven door het Historische Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme, Amsterdam (107 blz.).

Boodschap aan Europa; SGP-visie op de Europese Unie door Ir. L. van der Waal e.a.

De Europese Unie staat voor de grootste uitbreiding ooit. Deze

ingrijpende uitbreiding in oostwaartse richting stelt de EU voor de belangrijke vraag op welke wijze een Unie van 25 lidstaten met zo'n grote diversiteit in talen, culturen, economische ontwikkeling en dergelijke, bestuurbaar blijft. In dit boek staat de vraag centraal wat de visie van de SGP is op het karakter, het functioneren en de toekomstige ontwikkeling van de EU, in het licht van de mondialisering en de op handen zijnde grootschalige uitbreiding. Deze publicatie gaat mede in op de geestelijke grondslagen van Europa en beantwoordt de vraag aangaande de vormgeving van christelijke politiek in Europa.

Uitgegeven door de Guido de Brès-Stichting, Den Haag (185 blz.)

Kerkgebouwen

beter verzekerd

Donatus verzekert kerken, al meer dan 150 jaar. Maar wist u dat we ook speciale verzekeringsproducten voor kerken hebben? Bijvoorbeeld voor vrijwilligers, kostbaarheden, ramen, aanstraalverlichting, inventaris, enzovoort. Als onderlinge verzekeringsmaatschappij houden we de premies laag. Sterker nog, we restitueren zelfs een groot deel. Zijn uw kerkelijke gebouwen nog niet door Donatus verzekerd? Vraag een vrijblijvende offerte aan.

Postbus 500, 5240 AM Rosmalen
info@donatus.nl www.donatus.nl
tel. 073 - 5221700

donatus

